

ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДАННЯ ТА ВИКОНАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ДОГОВОРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Гаряєва Г.М., Іванко О. Є.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

В умовах воєнного стану, який введено в Україні через збройну агресію РФ, господарська діяльність підприємств зазнає суттєвих змін. Нові виклики, непередбачувані ризики та правові обмеження впливають на процес укладання та виконання господарських договорів. Ці обставини змушують підприємства переглядати підходи до контрактних відносин, застосовуючи нові механізми правового регулювання. Основними джерелами права, що регулюють цю сферу, залишаються Конституція України, Господарський та Цивільний кодекси України, Закон України «Про торгово-промислові палати в Україні», а також Закон України «Про правовий режим воєнного стану», який встановлює загальні обмеження та особливості ведення діяльності в таких умовах.

Під час укладання договорів в умовах воєнного стану сторони повинні враховувати можливість настання форс-мажорних обставин (Ч.2 ст.14-1 Закону України «Про торгово-промислові палати України»). Ст.617 ЦК України підставою звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання визначає випадок або непереборну силу. Ч.2 ст.218 Господарського кодексу України передбачено, що суб'єкт господарювання за порушення господарського зобов'язання несе господарсько-правову відповідальність, якщо не доведе, що належне виконання зобов'язання виявилось неможливим внаслідок дії непереборної сили, тобто надзвичайних і невідворотних обставин за даних умов здійснення господарської діяльності. Воєнні дії, перебої з логістикою, мобілізація працівників, пошкодження майна - все це може ускладнити або унеможливити виконання зобов'язань. Тому дуже важливо передбачити в договорах спеціальні положення, які дають змогу сторонам звільнитися від відповідальності або змінити умови контракту у разі непереборної сили. Також доцільно використовувати додаткові механізми забезпечення виконання зобов'язань - банківські гарантії, страхування ризиків або завдаток. Це дозволить мінімізувати фінансові втрати у випадку затримки або невиконання контракту. Важливо своєчасно інформувати іншу сторону про труднощі, документувати всі обставини та вести переговори щодо перегляду умов договору. Якщо зобов'язання не можуть бути виконані в принципі, сторони мають право розірвати договір за згодою або звернутися до суду. Суд при розгляді справ урахуватиме обставини форс-мажору, які можуть стати підставою для звільнення від відповідальності. Для захисту своїх прав підприємства можуть звернутися до Торгово-промислової палати України для отримання сертифікату про форс-мажорні обставини. Важливо пам'ятати, що належно оформлена документація, вчасне повідомлення контрагентів і правова підтримка суттєво підвищують шанси на позитивне вирішення ситуації. Таким чином, господарські договори в умовах воєнного стану потребують гнучкого підходу, стратегічного планування та підвищеної уваги до юридичних деталей.